7.9.2023

Talousvaliokunnalle

Valtiovarainministeriön lausunto valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta digitaalisten välineiden ja prosessien käytön laajentamiseksi ja parantamiseksi yhtiöoikeuden alalla.

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa liittyen valtioneuvoston kirjelmään eduskunnalle komission ehdotuksesta digitaalisten välineiden ja prosessien käytön laajentamiseksi ja parantamiseksi yhtiöoikeuden alalla (U 4/2023 vp). Lisäksi valiokunta on pyytänyt huomioimaan lausunnossa talousvaliokuntaan saapuneen jatkokirjelmän UJ 20/2023 vp - U 4/2023 vp. U-kirjelmässä 4/2023 vp on tunnistettu, että direktiivillä on yhtymäpintoja valtiovarainministeriön vastuulle kuuluvaan eIDAS-asetukseen (EU) No 910/2014 ja komission ehdotukseen asetuksen muuttamiseksi (COM (2021) 281 final. Valtiovarainministeriö on tarkastellut U-kirjelmää sekä jatkokirjelmää erityisesti tästä näkökulmasta.

eIDAS-asetus ja komission ehdotus sen muuttamiseksi

Valtiovarainministeriö haluaa ensin nostaa esiin tiettyjä asioita taustaksi eIDAS-asetuksesta ja sen muuttamisesta. eIDAS-asetuksessa säädetään nyt ja jatkossa henkilöiden rajat ylittävästä sähköisestä tunnistamisesta sekä sähköisistä luottamuspalveluista. Jatkossa asetuksessa säädettäisiin myös eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä. Käytännössä kyse olisi lähtökohtaisesti puhelimessa toimivasta lompakkosovelluksesta (*European Digital Identity Wallet*, myöhemmin myös *eurooppalainen lompakkosovellus*). Sovelluksella olisi kolme ominaisuutta, jotka se mahdollistaa käyttäjälle: 1) vahva sähköinen tunnistautuminen; 2) vahvistettuja tietojen ja todistusten näyttäminen sähköisesti; 3) sähköinen allekirjoitus tai leima. Asetuksen vaatimukset täyttävää lompakkosovellusta voisi käyttää kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Sovelluksen käyttäjänä voisi olla luonnollinen henkilö, oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö, joka edustaa oikeushenkilöä tai toista luonnollista henkilöä.

Erilaisten henkilötietojen ja todistusten osoittaminen lompakkosovelluksella tapahtuisi niin kutsuttujen sähköisten attribuuttitodistusten avulla. Ne olisivat uusi luottamuspalvelu, jotka lisättäisiin asetuksen soveltamisalaan. Attribuutti voisi olla mikä tahansa tieto, joka kuvaa lompakkosovelluksen käyttäjän ominaisuutta,

laatua, oikeutta tai lupaa. Oikeushenkilöiden osalta tällainen voisi esimerkiksi olla yrityksen verovelkatodistus tai lupa harjoittaa elinkeinotoimintaa tietyllä toimialalla. eIDAS-asetus ei tunnista mahdollisuutta viedä tietoja tai todistuksia lompakkosovellukseen muussa muodossa, kuin sähköisinä attribuuttitodistuksina.

eIDAS-asetuksen ja direktiiviehdotuksen yhteensovittaminen

U-kirjelmän 4/2023 vp mukaan direktiiviehdotuksen 16 a artiklassa säädettäisiin jäsenvaltioille velvollisuus varmistaa, että rekisteristä peräisin olevat sähköiset jäljennökset ja otteet asiakirjoista ja tiedoista olisivat yhteentoimivia uudistetun eIDAS-asetuksen mukaisten eurooppalaisten lompakkosovellusten kanssa. Lisäksi direktiiviehdotuksen 16 b artiklassa säännellyn EU-yhtiötodistuksen (*EU Company Certificate*) sekä 16 c artiklassa säännellyn digitaalisen EU-valtakirjan (*Digital EU power of attorney*) tulisi olla yhteentoimiva eurooppalaisten lompakkosovellusten kanssa.

Valtiovarainministeriö suhtautuu direktiiviehdotuksen mukaiseen sääntelyyn lähtökohtaisesti positiivisesti. Sääntely vaikuttaa olevan hyvin sopusoinnussa eIDAS-asetuksen ja sen muutosehdotuksen tavoitteiden kanssa. Eurooppalaisia lompakkosovelluksia koskevan lainsäädäntöehdotuksen tavoitteena on, että henkilö voisi sovelluksen avulla käyttää laajasti itseään koskevia erilaisia vahvistettuja tietoja ja todistuksia.

Valtiovarainministeriö haluaa nostaa esiin, että eIDAS-asetus ei määrittele lompakkosovellukseen vietävien vahvistettujen tietojen ja todistusten tietosisältöjä, vaan asettaa niille yleisempiä vaatimuksia, kuten tietoturva- ja tietosuojavaatimuksia. Tietosisällöllä tarkoitetaan niitä tietoja, joista vahvistettu tieto tai todistus koostuu. Direktiiviehdotuksen 16 b artiklan mukaan EU-yhtiötodistuksen tulisi sisältää mm. yrityksen nimen, yhtiömuodon sekä rekisterinumeron ja tiedon jäsenvaltiosta, jossa rekisteröinti on tehty. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan varsinainen tietosisältö tuleekin määritellä kunkin vahvistetun tiedon tai todistuksen osalta sitä koskevassa sektorikohtaisessa lainsäädännössä ja juuri tästä on kyse direktiiviehdotuksen edellä mainituissa artikloissa. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan ehdotettu sääntely tukee näin osaltaan eurooppalaisten lompakkosovellusten kehittymistä ja laajaa käytettävyyttä.

Valtiovarainministeriö haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että edellä mainituissa direktiiviehdotuksen artikloissa on viitattu yhteentoimivuuteen ehdotuksen mukaisten todistusten ja eurooppalaisen lompakkosovelluksen välillä vain yleisellä tasolla. Ehdotetun sääntelyn perusteella jää kuitenkin epäselväksi, mitä yhteentoimivuudella käytännössä tarkoitetaan. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan eIDAS-asetus ei tunnista mahdollisuutta viedä vahvistettuja tietoja tai todistuksia sovellukseen muussa muodossa, kuin erikseen määritellyn

luottamuspalvelun eli sähköisten attribuuttitodistusten muodossa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sekä tietojen että tietojen tarjoajan tulisi täyttää tiettyjä eIDAS-asetuksen asettamia vaatimuksia ja saada tätä kautta eIDAS-setuksessa tunnistettu asema.

Direktiiviehdotuksen sanamuotojen perusteella ei ole selvää, tarkoitetaanko yhteentoimivuudella ehdotuksen mukaisten todistusten tarjoamista eIDAS-asetuksen mukaisina sähköisinä attribuuttitodistuksina vai jotakin muuta. Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että asiaa selkiytettäisiin direktiiviehdotuksen jatkovalmistelussa, sillä tällä on merkitystä direktiiviehdotuksen jäsenvaltioille asettamien velvoitteiden täyttämisen ja niistä aiheutuvien vaikutusten kannalta. Valtiovarainministeriö kannattaa U-jatkokirjelmään 21/2023 vp sisältyvää Suomen kantaa, jonka mukaan jatkovalmistelussa tulisi vielä kiinnittää huomiota ehdotetun sääntelyn ja uudistetun eIDAS-asetuksen mukaisten lompakkosovellusten väliseen suhteeseen ja yhteentoimivuuteen samoin kuin ehdotetun sääntelyn suhteeseen eIDAS-asetukseen muutoinkin.

Rahanpesusääntely

Direktiiviehdotus täydentää olemassa olevaa sääntelyä yrityksiä koskevan tiedon läpinäkyvyyden suhteen viitaten mm. rahanpesudirektiiviin (EU) 2015/849 perustuvaan tosiasiallisia edunsaajia koskevan rekisteriin. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan direktiiviehdotuksen tavoitteet yritystietojen läpinäkyvyyden ja luotettavuuden parantamisesta tukevat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen tehostamista.

erityisasiantuntija Laura Kolinen